

Název díla:	Československý pavilon Expo 58	Období výstavby:	1956–1958
Základní údaje o přípravě a zhotovování díla		Cena (mil. Kč) :	
Údaje o stavebníkovi	Československá vláda (1956).....?		
Generální projektant stavby	Státního projektového ústavu pro výstavbu měst a vesnic v Praze.		
Projektant významných objektů	František Cubr, Josef Hrubý, Zdeněk Pokorný		
Vyšší zhotovitel			
Provozovatel	Bruselský pavilon Expo 58 (Havas PR Prague s.r.o.) Letenské sady 1500/80 170 00 Praha 7 Tel.: +420 220 397 600		

Popis díla:

Československý pavilon na Světové výstavě Expo 58 v Bruselu prezentoval lidem celého světa poválečný život v Československu, člověka, který v něm žije, jeho práci a odpočinek, kulturu a umění této země. Nejvýznamnější se však do dějin Československa zapsal mezinárodním uznáním, které na této výstavě získal. Scénář expozice vypracoval Jindřich Santar. Hlavní myšlenka vychází z ústřední tématu této výstavy – Člověk a prostor. Mottem pavilonu byl **Jeden den v Československu**. Z toho vyplývalo jeho členění na tematické

okruhy Práce – Kultura – Odpočinek, které se prezentovaly ve dvanácti dílčích expozicích. ....

17. dubna roku 1958 se otevřely brány Světové výstavy v Bruselu. A EXPO 58 v průběhu příštích šesti měsíců znamenalo velký mezinárodní úspěch tehdejšího Československa. Náš pavilon tu získal nejvyšší ocenění - Zlatou hvězdu. Československá expozice vytvořila celý nový, tzv. bruselský styl, který ovlivnil život lidí v Československu na další desetiletí a opakovaně se vrací do módy

Z historie

V roce 1955 rozhodla československá vláda o účasti na Světové výstavě Expo 58 v Bruselu. Jejím cílem bylo prezentovat současný kulturní stav země, technickou vyspělost a životní úroveň československého lidu, výsledky jeho práce a jeho podíl na budování lidštějšího světa.

Po dohodě s vydávajícím společností bylo pro pavilon určené místo u brány parku izolované od ostatních pavilonů mohutnými alejemi. Umístění mělo své nevýhody, zejména izolovanost a zastínění stromy, ale na druhé straně i velkou výhodu, která spočívala v možnosti vytvořit samostatný architektonický koncept bez vlivu sousedících pavilonů.

V roce 1956 se vypsala architektonická soutěž na projekt, kterou vyhrál projekt architektů Františka Cubra, Josefa Hrubého a Zdeňka Pokorného, zaměstnanců Státního projektového ústavu pro výstavbu měst a vesnic v Praze. Ti se tak stali vedoucími projektanty celé komplexní akce.

Po výstavě vzhledem k velkému úspěchu pavilonu rozhodlo o demontování a přenesení staveb do Prahy v roce 1959. Na podzim 1991 však výstavní pavilon vyhořel a později ho celý zbourali. Přenesená restaurace se v Praze přestavěla na kancelář reklamní agentury. Posledními autentickými památkami na tuto výstavu jsou stojan Kaplanovy turbíny před pražským výstavištěm a

Podklady: Wikimedia Commons ; také byl použit překlad textu z článku Česko-slovenský pavilón na EXPO 58 na slovenské Wikipedii.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz

Projekt pavilonu

Pro objekt pavilonu byla vyčleněna parcela trojúhelníkového tvaru, která respektovala okolní přírodní prostředí, sousedící pavilony a dálkové komunikace. Při rozvržení objektů dbal tým projektantů na to, aby byly na pavilon ze všech stran vytvořeny průhledy. Hlavní vstup orientovali do aleje vedoucí od Brány parku k centru výstavy. Snažili se o maximální odstup od hlavní komunikace i od velkého sousedícího sovětského pavilonu.

Jelikož výstava Expo 58 se konala v prostoru Heysselského parku se vzácnými dřevinami, koncept musel při rozmístování objektů **respektovat vzácné přírodní prostředí**. Výsledkem bylo nenásilné zakomponování pavilonu do parku a vytvoření vlastního vnitřního nádvoří parkového charakteru ponecháním původní zeleně. Tato myšlenka přerůstání přírodního prostředí pavilonem byla zesílená oboustranným zasklením spojovacích křídel. Dosáhlo se tak neustálého kontaktu návštěvníka procházejícího expozicemi s přírodou. Architektonicky pavilon dotvářely i malé prodejní stánky v zeleném pásu aleje, které vytvářely přechod mezi zelení samotného parku a výstavními objekty.

Vnější i vnitřní podoba pavilonu zároveň reprezentovala přirozený vývoj soudobé československé architektury.

Architekti si uvědomovali, že mají příliš velkou konkurenci zejména na poli nových konstrukčních technologií. Vnímali i prudký vývoj novodobé architektury, který byl čím dál tím více ovlivňován vyspělým průmyslem přinášejícím nespočet výrobních možností. Zajímavý efekt vytvořili

seskupením hmot se střídáním velkých plných ploch se zasklenými.

Křídla a jednotlivé fasády rozvrhli tak, aby se ze všech stran zachovávala velká měřítko pavilonu.

Formování pavilonu ovlivnilo zejména okolí. Použití jednoduchých forem, linií a ploch stavby zdůraznilo přítomnost velkých krásných a tvarově bohatých cedrů a vzácných jehličnanů. Autoři se záměrně vyvarovali použití vnějších dekorativních efektů a nápadných forem nepodložených obsahem.

Autoři zavrhlí možnost vytvoření velkého neurčitého prostoru, který by hned prozradil téměř celý obsah. Snažili se obohatit

návštěvníka o nové prostorové dojmy, což je vhodnější řešení pro tematické výstavy.

Projektanti se rozhodli pro soustavu vnitřních diferencovaných prostor, které by návštěvníka udržovali v pozornosti během celé procházky expozicí, případně jeho zájem ještě stupňovaly.

Výstavní pavilony tvořily soustavu typizovaných hal, kde se střídaly a kontrastně doplňovaly dva systémy. Byly to tři kubusy čtvercového půdorysu a dvě zasklené spojovací haly. Tyto prostory se vnitřně ještě členily volným vložením výstavních plošin ve výšce prvního podlaží. Tak vznikla skladba hal různého charakteru. Samozřejmě autoři dbali na **zachování plynulého vedení**

návštěvníka od prostoru vstupní haly přes přízemí, mezipatro a na galeriích až do expozice v nádvoří. Jelikož se očekávalo, že návštěvník bude již značně unavený, bral se ohled i na jednoduché překonávání výšek pomocí menšího počtu schodů, které propojovali různé haly a prostory na jiných podlažích. K halám byla přistavěna věž a samostatný objekt restaurace.

Obrázek / situační schema

Podklady: Wikimedia Commons ; také byl použit překlad textu z článku Česko-slovenský pavilón na EXPO 58 na slovenské Wikipedii.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz

Významné objekty nebo části díla	
Obrázek / schema 	Komentář . dubna roku 1958 se otevřely brány Světové výstavy v Bruselu. A EXPO 58 v průběhu příštích šesti měsíců znamenalo velký mezinárodní úspěch tehdejšího Československa. Náš pavilon tu získal nejvyšší ocenění - Zlatou hvězdu.
Obrázek / schema 	Komentář Plastika Sousoší Nový věk Vincence Makovského je umístěna před bránou brněnského výstaviště.
Obrázek / schema 	Komentář Československý pavilon na Světové výstavě 1958 byl převezen do Prahy, kde v Letenských sadech v roce 1991 vyhořel a zbyla z něj pouze budova původní restaurace. Pavilon v roce 2016 V prvních letech v něm byla restaurace s krásným výhledem na Vltavu, na Staré Město a Nové Město. Později byl pavilón prázdný a v současnosti v něm sídlí reklamní agentura. Veřejnosti je nepřístupný, ale exteriéry a hlavně výhled lze obdivovat stále.

Podklady: Wikimedia Commons ; také byl použit překlad textu z článku Česko-slovenský pavilón na EXPO 58 na slovenské Wikipedii.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz

Technické , organizační a jiné zajímavosti

• Příprava díla:

Během přípravy československé expozice došlo k určitému kulturnímu uvolnění. Komunistické vedení státu dalo autorům poměrně značnou volnost a ti to často považovali za jedinečnou příležitost k svobodné tvorbě. Vládní výbor pro přípravu expozice řídil František Kahuda, který obhajoval uměleckou svobodu tvůrců výstavy a podporoval ambiciózní projekty jako byla slavná Laterna magika nebo Polyekran Josefa Svobody. Československý pavilon navštívilo 6 milionů lidí.[1] Expo 58 zahájilo desetiletí postupné liberalizace v Československu, které skončilo až okupací Československa.

• Konstrukce stavby

Jednou z podmínek byla snadná **demontovatelnost pavilonu a možnost přenést** jej do Československa. Proto byly mnohé konstrukce šroubované, což mělo vliv na velikost prvků.

Hlavní konstrukci tvořila **trubková ocelová kostra**. Pro kubusové haly autoři navrhli systém čtyř nosných rohových sloupů, které vytvářely obvodovou konstrukci. Haly byly samozřejmě bez vnitřních podpor. Stěny těchto hal tvořily příhradové nosníky s rozpětím 28 metrů a výškou 12 metrů. Spojovací haly měly stejné rozměry, konstrukci z ocelových trubek a byly celé zasklené. Uvnitř měly vložené galerie. Střechu nesla čtveřice sloupů na šikmých vzpěrách. Po celém obvodu střechy s rozměry 18 × 18 metrů byl nainstalován široký osvětlovací pás z polyesterového laminátu. Z vnější strany namontovali panely o rozměrech 1 × 2 metry, které překryly skleněnou mozaikou s krystaly z hnědého skla. Dokonalost návrhu podtrhovaly i vlastnosti panelů: dobrá izolační schopnost, odolnost proti tlaku větru, mrazu a vodě.

Pro **velké zasklené stěny** architekti záměrně zvolili vzhled svislých průhledných částí o rozměrech 1,5 × 13 metrů bez vodorovných přepážek. Pásky zasklili tabulemi s rozměry 1,5 × 2 metry, vodorovnou těsnicí složku tvořila průhledná umělá hmota. Hmotnost tabulí se přenášela na samostatně nesenou kovovou svislou konstrukci.

Venkovní osvětlení.

Autoři vytvořili šestiminutový kinetický osvětlovací cyklus s použitím několika barev a střídavým osvětlováním objektů, přírodního okolí, sousoší při vstupu a věže. Důležitou roli v konceptu sehrálo navrhování vnitřní architektury v souladu s vnější.

• Ocenění

Jednoduchý, ale moderní a elegantní československý pavilon Františka Cubra, Josefa Hrubého a Zdeňka Pokorného byl vyhlášen za **nejlepší pavilon**. Pozornost vzbudila moderně architektonicky řešená restaurace, která byla po ukončení výstavy převezena do Prahy a umístěna v Letenských sadech, Laterna magika a celková koncepce exhibice. Hlavní cenu v mezinárodní filmové přehlídce získal vědecko-fantastický film Karla Zemana Vynález zkázy.

Pro Československo byla výstava velmi úspěšná. Získalo **Zlatou hvězdu** a dalších třináct ocenění. Expozice "Jeden den v Československu" byla navržena Jindřichem Santerem, který spolupracoval s Jiřím Trnkou, Antonínem Kybalem, Stanislavem Libenským a Janem Kotíkem. Mezi oceněnými byla kolekce šperku s českými granáty, kterou vytvořil Jan Nušl a jeho žáci, mj. Alena Nováková.

Podklady: Wikimedia Commons ; také byl použit překlad textu z článku Česko-slovenský pavilón na EXPO 58 na slovenské Wikipedii.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz

• **O zaměstnancích restaurace:**

MF DNES se podařilo najít čtyři pracovníky této restaurace. Místo setkání bylo symbolické. Z bytu manželky bývalého ředitele české restaurace v Bruselu je vidět přímo na slavnou půlkruhovou budovu, která se z Bruselu přestěhovala do Letenských sadů. Kromě Anny Hříbkové, ženy ředitele restaurace Miroslava Hříbka, sekretářky Hany Roučkové a kávové kuchařky Libuše Křížové přišel zavzpomínat také číšník Ladislav Svatoš, přezdívaný Kendy

"Tu přezdívkou mi dala v roce 1947 Rita Hayworth, když bydlela v hotelu Alcron," říká světácky Kendy. Právě hotel Alcron všechny spojuje. Ředitel Hříbek byl totiž od roku 1956 až do 80. let jeho ředitelem. Když se stal šéfem Expo restaurace, vzal si s sebou své podřízené. "Hříbek nás přezkušoval z angličtiny, němčiny a francouzštiny. S lidmi to uměl. Měl hotelovou školu v Laussane," popisuje číšník Kendy. Do Bruselu mohli jet ti nejschopnější a nejspolehlivější z nich. Nad vším bděl kádrovák Karel Zalabák, který působil i v Bruselu. Téměř všichni zaměstnanci vyslaní na Expo měli doma rodiny, což byla pojistka proti emigraci.

Lidé, kteří v CSR pracovali na "lepších" místech, šli bez okolků dělat podřadnější práci do Bruselu. Například Libuše Křížová, která v Alcronu pracovala v administrativě, dělala v Bruselu kávovou kuchařku. "Střídaly jsme se dvě holky a kafe jsme vařily od rána do noci. Když bylo volno, jezdily jsme se koupat," říká dnes. Manželka ředitele Hříbka (tehdy ještě nebyli svoji), ač účetní, zase bez okolků usedla za pokladnu. "Myčky nádobí byly manželky diplomatů a holky z jiných hotelů, kde dělaly vedoucí funkce, šly do kuchyně," doplňuje číšník Kendy.

Česká restaurace v Bruselu, kde pracovalo 140 lidí, byla rozdělená na dvě části: lidovější plzeňská a noblesnější De Luxe. Podle pamětníků podnik šlapal jako švýcarské hodinky. Jeho chod ředitel Hříbek popisuje ve své knize Hostili jsme svět. Několikrát týdně létalo Tu-104 na lince Praha – Brusel s výrobky z jedné vinohradské masny. "Tučko za jeden měsíc přivezlo asi 1 200 párků, 1 000 kg šunky, 1 500 kg dalších uzenářských výrobků, 500 kg másla a 12 tisíc vajec,"

Poznámky: Pokud text dostatečně nepostihuje technickou ani organizační charakteristiku stavby, je možné a vhodné zaslat úpravy a doplňky na adresu Kanceláře ČSSI (cssi@cssi-cr.cz nebo abadzic@cssi-cr.cz).

Podklady: Wikimedia Commons ; také byl použit překlad textu z článku Česko-slovenský pavilón na EXPO 58 na slovenské Wikipedii.

Jméno a kontaktní adresa autora: Ing. Jiří Hájek; hajekj.prosek@seznam.cz